

WOJEWODA MAZOWIECKI

Warszawa, 01 października 2020 r.

WPS-IV.431.2.4.2020.AW

**Pani
Monika Jagodzińska
Dyrektor
Ośrodka Adopcyjnego
Towarzystwa Przyjaciół Dzieci**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 197b w związku z art. 186 pkt 3 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 821), zwanej dalej ustawą oraz zgodnie z Planem Kontroli Zewnętrznych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie na rok 2020, zespół starszych inspektorów wojewódzkich Wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie Aneta Pilecka-Pietrzak, Tadeusz Wieszczyk i Agnieszka Woźniak-Markowska przeprowadził w terminie 1 - 22 lipca 2020 r. **kontrolę problemową w trybie zwykłym w Ośrodku Adopcyjnym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci z siedzibą przy ul. Kredytowej 1a/13, 00-056 Warszawa**, zwanym dalej Ośrodkiem.

Zakres kontroli obejmował realizację procedur przysposobienia w zakresie doboru rodziny przysposabiającej, organizowania szkoleń, wydawania świadectw ukończenia szkolenia, dokonywania wstępnej oceny, sporządzania opinii kwalifikacyjnej dla kandydatów do przysposobienia dziecka w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia kontroli. Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod pozycją nr 3.

Na podstawie art. 197d ustawy oraz na podstawie *rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli* (Dz. U. poz. 1477) przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Ośrodek Adopcyjny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci jest specjalistyczną niepubliczną placówką działającą w systemie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, prowadzoną przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Mazowieckiego Oddziału Wojewódzkiego, na zlecenie samorządu województwa mazowieckiego. W okresie objętym kontrolą Ośrodek działał na podstawie: umowy nr 1/11/19 z 20 lutego 2019 r. zawartej między Województwem Mazowieckim a Towarzystwem Przyjaciół Dzieci Zarząd Mazowieckiego Oddziału Wojewódzkiego na realizację zadania publicznego Prowadzenie Ośrodka Adopcyjnego w latach 2019 – 2023¹.

¹ Akta kontroli, s. 15-24.

Ośrodek działa w oparciu o:

- *Statut Towarzystwa Przyjaciół Dzieci* z 10 czerwca 2017 r. zmieniony przez XVIII Krajowy Zjazd Delegatów TPD w dniu 23 listopada 2019 r.;
- *Regulamin Organizacyjny Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Warszawie* przyjęty na posiedzeniu Prezydium TPD ZMOW w dniu 18 czerwca 2012 r., zaktualizowany 9 czerwca 2016 r.;
- zasady realizacji usług świadczonych przez ośrodki adopcyjne w Województwie Mazowieckim wprowadzone Zarządzeniem Nr 97/2013 Dyrektora Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej z dnia 22 listopada 2013 r.;
- zasady monitorowania i realizacji procesów adopcyjnych w województwie mazowieckim wprowadzone Zarządzeniem Nr 19/2015 dyrektora Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej z dnia 10 kwietnia 2015 r.².

Funkcję dyrektora jednostki w okresie kontrolnym pełniła pani Monia Jagodzińska. Zgodnie z § 6 pkt 7 regulaminu organizacyjnego w Ośrodku zatrudniony jest zastępca dyrektora. Stanowisko zajmowała pani Grażyna Niedzielska. Dyrektor oraz jego zastępca posiadają kwalifikacje zgodne z art. 158 ustawy.

W okresie kontrolnym w Ośrodku nie odbyły się żadne kontrole.

W terminie 27-29 kwietnia 2016 r., w imieniu Wojewody Mazowieckiego, została przeprowadzona kontrola doraźna w Ośrodku. Wydano 1 zalecenie i 3 uwagi.

Zalecenie dotyczyło dotrzymywania terminu kwalifikacji dzieci do adopcji wskazanego w art. 164 ust. 5 ustawy. Podczas czynności kontrolnych analizie poddano 3 metryki sprawy³. Z zawartych w nich informacji wynika, że w 2 przypadkach termin kwalifikacji dziecka określony w art. 164 ust. 5 ustawy był przekroczony (karta dziecka 24.01.2020 r. - kwalifikacja dziecka 10.03.2020 r., karta dziecka 8 marca 2019 r. - kwalifikacja dziecka 11 czerwca 2019 r.). W związku z powyższym zalecenie uznaje się za częściowo zrealizowane.

Uwagi dotyczyły:

1. Modyfikacji nazwy dokumentu wydanego po ukończeniu szkolenia przez kandydatów pod nazwą *Opinia kwalifikacyjna o spełnianiu przez kandydatów do przysposobienia dziecka warunków, o których mowa w art. 172 ust. 3 i 4 ustawy* w sposób umożliwiający ustalenie celu, dla którego została wydana i określenie etapu postępowania kwalifikacyjnego. Zmodyfikowano nazwę dokumentu na: *Opinia kwalifikacyjna o spełnianiu przez kandydatów do przysposobienia dziecka warunków, o których mowa w art. 172 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Adopcyjnego*. Nazwa dokumentu oraz powołane przepisy nie wskazują jednoznacznie, w jakim celu i na jakim etapie został wydany.
2. Zatrudnienia osoby na stanowisku pomocniczym, w celu odciążenia pracowników merytorycznych w wykonywaniu zadań obsługowych.
Dyrektor poinformowała, że nie zatrudniono osoby na stanowisko pomocnicze.
3. Ustalenia procedury realizacji art. 165 ustawy.

² Akta kontroli, s. 25-85.

³ [REDACTED]

W Ośrodku obowiązuje druk *Informacja o realizacji art. 165 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

W okresie kontrolnym Ośrodek promował ideę adopcji, o której mowa w art. 156 ust. 1a ustawy poprzez m.in.:

- prowadzenie i aktualizowanie strony internetowej Ośrodka oraz konta na portalu Facebook,
- dystrybuowanie materiałów informacyjno-promocyjnych na temat adopcji i procesu adopcyjnego prowadzonego w Ośrodku⁴,
- organizowanie w Ośrodku spotkań dla osób zainteresowanych adopcją, tzw. „Dni otwartych”,
- organizowanie „Pikniku z Bajką Adopcyjną”,
- udział pracowników Ośrodka w zajęciach dydaktycznych, seminariach, aktywność na forach, spotkaniach streamingowych,
- wypowiedzi dla prasy, radia, telewizji (m.in. TV Polsat, Polskie Radio, Gazeta Wyborcza, Gazeta Prawna)⁵.

Podczas kontroli odpowiedzi ustnych i pisemnych udzielał dyrektor i wicedyrektor Ośrodka. W przypadku pytań dotyczących poszczególnych teczek wyjaśnień dokonywały osoby, które bezpośrednio pracowały z kandydatami. Ustaleń dokonano również na podstawie analizy dokumentacji.

I. Kwalifikacja kandydatów do przysposobienia

Analizie poddano 13 teczek kandydatów⁶, którzy:

- przysposobili dziecko,
- przysposobili kolejne niespokrewnione dziecko,
- dokonali adopcji rodzeństwa dziecka wcześniej przysposobionego,
- dokonali adopcji wewnątrzrodzinnej,
- przysposobili dziecko, dla którego stanowili rodzinę zastępczą,
- odmówili przysposobienia rodzeństwa dziecka, które wcześniej adoptowali,
- odmówili propozycji dziecka,
- otrzymali negatywną opinię kwalifikacyjną,
- otrzymali negatywną ocenę wstępną,
- zrezygnowali ze współpracy z Ośrodkiem.

W 2019 r. przeprowadzono 33 adopcje (36 dzieci), a w 2020 r. 8 adopcji (10 dzieci).

W kontrolowanym okresie:

- przeprowadzono 4 adopcje wewnątrzrodzinne (2 w trakcie),
- 11 adopcji dokonały osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej (5 w trakcie),
- 1 rodzina adoptowała rodzeństwo przysposobionego dziecka (2 w trakcie),

⁴ Akta kontroli, s. 86-111.

⁵ Akta kontroli, s. 87-88.

⁶

- 10 rodzin nie wyraziło gotowości przysposobienia rodzeństwa adoptowanego dziecka,
- 10 kandydatów, po przedstawieniu propozycji dziecka, odmówiło jego przysposobienia (7 w 2019 r. i 3 w 2020 r.),
- 5 kandydatów zrezygnowało ze współpracy z Ośrodkiem⁷.

W okresie objętym kontrolą do Ośrodka zgłosiło się 207 kandydatów – 122 w 2019 r. i 85 w 2020 r.⁸. Na dzień 1 lipca 2020 r. 123 kandydatów oczekiwało na przedstawienie propozycji dziecka, z czego 76 wyraziło gotowość przysposobienia dziecka jeszcze przed 2019 r. 6 kandydatów to osoby samotne. Czas oczekiwania wynosił od 5 miesięcy do 4 lat. Kandydaci najdłużej oczekujący otrzymali jedną propozycję dziecka, której odmówili.

Średni czas trwania postępowania od pierwszego kontaktu kandydata z Ośrodkiem do zakończenia procedury zmierzającej do przysposobienia wynosi od ok. 1,5 roku do 2 lat, w tym: do oceny wstępnej ok. 10-12 miesięcy, do opinii kwalifikacyjnej kolejne 10-12 miesięcy.

Współpraca z kandydatami na rodziców adopcyjnych rozpoczynała się od rozmowy informacyjnej - w formie telefonicznej, mailowej, w czasie pandemii także online. Podczas wstępnej rozmowy ustalany był brak podstawowych przeciwwskazań, np. zdrowotnych. Następnie kandydaci byli zapraszani do Ośrodka na spotkanie, podczas którego wypełniali kartę oraz podpisywali niezbędne oświadczenia (m.in. dotyczące uzależnień, chorób, karalności, o zapoznaniu z metodologią pracy i programem diagnostyczno-szkoleniowym dla kandydatów, zgodę na udział w procesie, zobowiązanie do przestrzegania zasad i procedur)⁹, składali podanie do ośrodka o pomoc w przysposobieniu dziecka. Założenie karty było równoznaczne z wpisaniem kandydatów do rejestru kandydatów. Każda rodzina była przypisana do jednego z pracowników, który był dla niego „osobą prowadzącą”.

Następnie rozpoczynała się część indywidualna szkolenia trwająca 16 godzin, podzielona na 10 spotkań, obejmujących:

- Spotkania, podczas których omawiano oczekiwania i wyobrażenia kandydatów dotyczące dzieci, które chcieliby przysposobić, jawność adopcji.
- Testy psychologiczne – [REDACTED]
- Życiorysy – biograficzne badanie osobowości – każdy z małżonków podczas oddzielnego spotkania.
- Rozmowy indywidualne o życiowych wartościach z każdym z małżonków podczas oddzielnego spotkania.
- Podsumowanie spotkań – odczytanie i omówienie wyników testów (interpretacje sporządzane przez 2 psychologów), ewentualne zalecenia dla małżonków, przekazanie listy wymaganych dokumentów.¹⁰

⁷ Akta kontroli, s. 132.

⁸ Akta kontroli, s. 133.

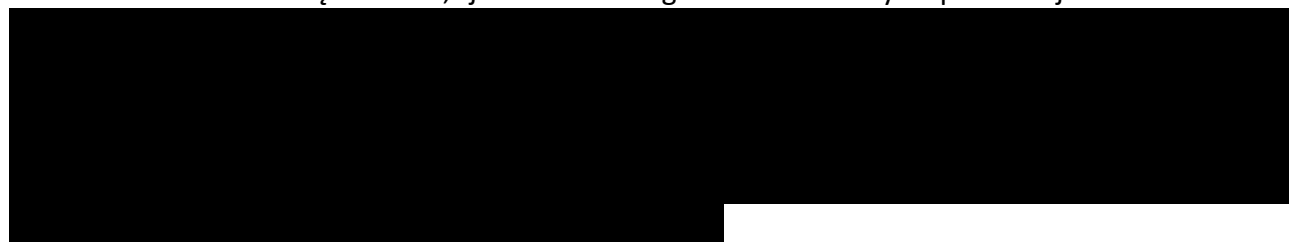
⁹ Akta kontroli, s. 134-138.

¹⁰ Akta kontroli, s. 139.

- Wywiad adopcyjny przeprowadzony w miejscu zamieszkania kandydatów - wywiad dokumentowano w *kwestionariuszu wywiadu adopcyjnego*¹¹, zgodnym z wzorem wskazanym w *rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2015 r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu adopcyjnego oraz wzoru karty dziecka, w tym metryki prowadzenia sprawy* (Dz. U. poz. 1303). Wywiad przeprowadzała osoba prowadząca, a w przypadku kandydatów posiadających już dzieci, w spotkaniu dodatkowo uczestniczył psycholog. Wywiad odbywał się po dostarczeniu wszystkich dokumentów potwierdzających sytuację zdrowotną, osobistą, dochodową kandydatów.

Po zakończeniu pierwszego, indywidualnego etapu szkolenia osoba prowadząca rodzinę sporządzała opinię o kwalifikacjach osobistych¹², która zawierała: informacje dotyczące małżeństwa, oczekiwań kandydatów względem dziecka, sytuacji rodzinnej małżonków, organizacji życia rodzinnego, ocenę psychologiczną małżonków w oparciu o testy psychologiczne, opinię i wnioski osoby przeprowadzającej rozmowy na terenie ośrodka. W dokumencie wskazywano także obszary do obserwacji podczas zajęć grupowych, w celu podjęcia ostatecznej decyzji o dalszym procesie kwalifikacji kandydatów¹³.

Na podstawie dotychczas zebranych informacji oraz w myśl art. 156 ust. 1 pkt 11 ustawy Komisja Kwalifikacyjna ds. Przynależności dokonywała wstępnej oceny kandydatów. *Ocena wstępna o spełnianiu przez kandydatów do przynależności dziecka warunków, o których mowa w art. 172 ust. 5 ustawy*¹⁴ była sporządzana na piśmie, opatrzona datą posiedzenia i podpisami członków Komisji. Na podstawie pozytywnej oceny wstępnej kandydaci byli kierowani na obowiązkowe szkolenie grupowe „D.R.O.G.A. do Rodzicielstwa” dla kandydatów do przynależności dziecka lub do przynależności kolejnego dziecka. W przypadku negatywnej oceny wstępnej w dokumencie znajdowała się informacja, że *kandydaci nie spełniają warunków do podjęcia szkolenia warsztatowego dla kandydatów do przynależności dziecka*. Powyższą decyzję przekazywała kandydatom osoba prowadząca. Podczas spotkania w Ośrodku otrzymywali informacje o przyczynie podjęcia przez Komisję przedmiotowej decyzji, a na ich wniosek udzielano uzasadnienia na piśmie. Od decyzji Komisji, kandydaci mogli się odwołać do organu sprawującego nadzór nad działalnością Ośrodka, tj. Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej.

W okresie kontrolnym 55 kandydatów otrzymało pozytywną ocenę wstępną (44 w 2019 r. i 11 w 2020 r.) oraz 3 negatywną ocenę wstępną (1 kandydat w 2019 r. i 2 w 2020 r.)¹⁵.

Ustalono, że Ośrodek nie dokonywał oceny wstępnej w przypadku osób wskazanych w art. 172 ust. 2 ww. ustawy [redacted] co jest niezgodne z art. 170 ust. 2

¹¹ Akta kontroli, s. 140-142.

¹² Akta kontroli, s. 143-146.

¹³ [redacted]

¹⁴ Akta kontroli, s. 147-149.

¹⁵ Akta kontroli, s. 133.

ustawy. Przepisy art. 170 ust. 1 i 2 ustawy wskazują, że w przypadku, gdy gotowość do przysposobienia dziecka zgłoszą: osoby spokrewnione lub spowinowacane z dzieckiem, rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka, w których dziecko jest umieszczone lub osoby, które już przysposobiły brata lub siostrę małoletniego – ośrodek adopcyjny nie wszczyna postępowania w zakresie poszukiwania kandydatów do przysposobienia dziecka, o którym mowa w art. 164 ust. 5-9 i 15, a wszczęte zawiesza. Jednocześnie, wszczęcie lub podjęcie postępowania o zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia następuje, jeżeli ww. osoby nie uzyskają pozytywnej oceny wstępnej ośrodka adopcyjnego. Uzyskanie pozytywnej oceny wstępnej ośrodka adopcyjnego przez kandydata będącego osobą bliską dla dziecka jest warunkiem koniecznym dla przysposobienia dziecka przez tę osobę na zasadach pierwszeństwa, z wyłączeniem potrzeby przeprowadzania postępowania w zakresie poszukiwania kandydatów do przysposobienia dziecka.

Po zakończeniu szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka Ośrodek, zgodnie z art.156 ust. 1 pkt 11 ww. ustawy, dla każdego uczestnika wydawał świadectwo potwierdzające jego ukończenie¹⁶, o którym mowa w art. 172 ust. 1 ww. ustawy. W okresie kontrolnym wydano 82 takie świadectwa¹⁷ (wszystkie w 2019 r.).

Po ukończeniu szkolenia odbywało się spotkanie podsumowujące, na którym weryfikowano oczekiwania kandydatów. Następnie na posiedzeniu Komisji Kwalifikacyjnej Ośrodka dokonywano kwalifikacji kandydatów i wydawano pisemną opinię kwalifikacyjną. Dyrektor Ośrodka przekazała, że z uwagi na sytuacje losowe dotyczące kandydatów, np. ciąży, konieczność odbycia terapii, istnieje możliwość wstrzymania opinii kwalifikacyjnej.

Dokument pn. *opinia kwalifikacyjna o spełnianiu przez kandydatów do przysposobienia dziecka warunków, o których mowa w art. 172 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Adopcyjnego*¹⁸ zawierał informację o decyzji komisji, datę posiedzenia oraz podpisy wszystkich członków Komisji. Nazwa dokumentu oraz powołane przepisy nie wskazują jednoznacznie, w jakim celu opinia została wydana.

Sposób postępowania w przypadku negatywnej opinii kwalifikacyjnej wydanej przez Komisję kwalifikacyjną ds. przysposobienia był taki sam jak w przypadku negatywnej oceny wstępnej. W teczках kandydatów, którzy otrzymali negatywną opinię kwalifikacyjną znajdowały się notatki ze spotkań, podczas których zostali poinformowani o decyzji Komisji, odwołania kandydatów oraz odpowiedzi Ośrodka,

W okresie kontrolnym wydano 69 opinii kwalifikacyjnych, w tym 66 pozytywnych (47 w 2019 r. i 19 w 2020 r.) oraz 3 negatywne (2 w 2019 r. i 1 w 2020 r.)¹⁹.

¹⁶ Akta kontroli, s. 150-153.

¹⁷ Akta kontroli, s.161.

¹⁸ Akta kontroli, s. 183-184.

¹⁹ Akta kontroli, s. 161.

Po zakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia, Komisja rozpoczynała poszukiwanie dla niego kandydatów na rodziców adopcyjnych, którzy mogą optymalnie spełnić potrzeby dziecka. W doborze kandydatów Ośrodek kierował się efektami indywidualnej pracy z nimi, rozpoznaniem i diagnozą, ich predyspozycjami, możliwościami i oczekiwaniami względem dziecka oraz potrzebami dziecka oczekującego na adopcję. Poszukiwanie rozpoczynano od pierwszej dziesiątki kandydatów zakwalifikowanych do adopcji, najdłużej oczekujących na propozycję dziecka. Jeśli w tej grupie nie znaleziono kandydatów o oczekiwanej, potrzebnej dla dziecka otwartości, możliwościach i kwalifikacjach osobistych, Komisja poszukiwała wśród pozostałych zakwalifikowanych kandydatów. W przypadku dzieci z dużymi obciążeniami, z uwagi na duże prawdopodobieństwo odmowy, Komisja wybierała 2-3 rodziny, aby skrócić czas poszukiwania kolejnych kandydatów, w przypadku odmowy propozycji dziecka.

Ośrodek realizując przepis art. 169 ust. 1 ww. ustawy przedstawiał kandydatom na rodziców adopcyjnych propozycję dziecka w 2 etapach. Najpierw wykonywano telefon do danej rodziny i przekazywano podstawowe informacje o dziecku, następnie umawiano z rodziną spotkanie, w którym uczestniczyła osoba prowadząca oraz pracownik Ośrodka odpowiedzialny za dziecko. Kandydaci podpisywali oświadczenie o zapoznaniu się z dokumentacją dziecka²⁰ i udzielali ostatecznej odpowiedzi w ciągu 2-3 dni.

W przypadku odmowy propozycji dziecka sporządzano notatkę o przyczynach decyzji rodziny. Jeżeli rodzina odmówiła propozycji dziecka już po kontakcie z nim, na spotkaniu w Ośrodku szczegółowo analizowano przyczyny takiej decyzji. Kolejna propozycja dziecka kierowana była do kandydatów po ok. 6 miesiącach od odmowy, pod warunkiem przedstawienia racjonalnego powodu odmowy. Dyrektor poinformowała, że kandydaci nie otrzymują więcej niż 2 propozycje, wyjątkowo dochodzi do trzeciego kontaktu. W przypadku 3 odmów rodzina zostaby skreślona z listy kandydatów oczekujących na dziecko.

Jeśli rodzina wyraziła chęć spotkania z dzieckiem umawiano kandydatów na kontakt, który odbywał się w miejscu pobytu dziecka. Na pierwszym spotkaniu obecna była osoba prowadząca. Ośrodek pomagał w przygotowaniu odpowiedniego wniosku do sądu²¹, gdy kandydaci podtrzymywali decyzję o przysposobieniu dziecka. Po wydaniu przez sąd postanowienia o styczności, w zależności od wskazań sądu, Ośrodek sporządzał opinie z przebiegu osobistej styczności. Były one opracowywane na podstawie osobistego kontaktu w miejscu zamieszkania kandydatów, obserwacji, wywiadu kontrolnego, rozmów telefonicznych. W jednym przypadku sporządzono opinię w trybie art. 586 § 4 i 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575).

Ośrodek, stosownie do przepisu art. 165 ww. ustawy, informował rodziny, które przysposobiły rodzeństwo dziecka zgłoszonego i zakwalifikowanego do adopcji o tym fakcie i pytał o gotowość adopcji rodzeństwa. W przypadku, gdy rodzeństwo dziecka zostało adoptowane przez różne

²⁰ Akta kontroli, s. 185.

²¹ Akta kontroli, s.186-187.

rodziny, wszystkie były informowane jednocześnie. W Ośrodku obowiązuje druk *informacja o realizacji art. 165 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*²², w którym wpisywano informacje o rodzeństwie, datę poinformowania rodziny o możliwości przysposobienia, a także jej odpowiedź. Rodziny swoją wolę wyrażały na piśmie, na obowiązującym druku lub był on wypełniany przez pracownika Ośrodka, który pozyskał informację od danej rodziny.

W teczce rodziny, która odmówiła przysposobienia rodzeństwa biologicznego dziecka, które wcześniej adoptowała ██████████ znajdowały się: obowiązujące druki z ██████████ z informacją, że rodzina deklaruje chęć przyjęcia dziecka oraz z ██████████ w którym odnotowano, że rodzina po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną postanowiła zrezygnować z dalszych starań o przysposobienie oraz, że Ośrodek poinformował ich telefonicznie ██████████ o możliwości przysposobienia rodzeństwa dziecka, które adoptowali. Rozmowa z rodziną przeprowadzona ██████████ nie została odnotowana bezpośrednio po jej przeprowadzeniu.

W okresie kontrolnym w Ośrodku wystąpiły 3 przypadki łączenia rodzeństw w ramach rodzin z Ośrodka oraz 2 przypadki w ramach współpracy z 2 innymi ośrodkami adopcyjnym z terenu województwa mazowieckiego.

Wsparcie udzielane kandydatom na rodziców adopcyjnych prowadzone było poprzez rozmowy telefoniczne, maile oraz spotkania w Ośrodku, a w okresie marzec – czerwiec br. także poprzez Skype. W 2019 r. udzielono łącznie 260 porad (122 osobiście, 122 telefonicznie i 16 pisemnie), a w 2020 r. 475 (100 osobiście, 229 telefonicznie i 146 pisemnie)²³. Jak wyjaśniła dyrektor, na podstawie zebranych i udzielonych przez kandydatów informacji, Komisja Ośrodka podejmowała decyzję o zasugerowaniu kandydatom podjęcia terapii, po odbyciu, której, mogli zostać ponownie przyjęci do procesu. Rodziny same wybierały miejsce, w którym podejmowały terapię, Ośrodek natomiast wskazywał, nad czym i w jakim kierunku powinna być prowadzona.

Ośrodek udzielał wsparcia psychologiczno-pedagogicznego rodzinom, które przysposobiły dziecko, wyłącznie na ich prośbę, co jest zgodne z art. 160 ust. 3 ww. ustawy. Prośby były zazwyczaj kierowane mailowo lub telefonicznie. W zależności od zakresu trudności, wsparcia udzielał psycholog lub pedagog lub obydwójce pracowników. Spotkania odbywały się w Ośrodku indywidualnie lub z udziałem wszystkich członków rodziny. W okresie pandemii wsparcie udzielane było także poprzez Skype. W okresie objętym kontrolą udzielono 637 porad (140 w 2019 oraz 497 w 2020)²⁴, w tym telefonicznie, osobiście oraz pisemnie (korespondencja, mail). W 2019 r. nie prowadzono statystyki dotyczącej wsparcia udzielanego w formie pisemnej.

Ośrodek prowadził dokumentację określoną w art. 161 ust. 1 ww. ustawy, dotyczącą kandydatów do przysposobienia, prowadzonych szkoleń, udzielanych przez Ośrodek porad oraz dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia. Prowadzono rejestr²⁵:

- kandydatów, którym założono kartę - *ewidencja rodzin zgłaszających się do działu adopcyjnego TPD* (62 wpisy w 2019 r. i 34 w 2020 r.)

²² Akta kontroli, s. 188-189.

²³ Akta kontroli, s. 190.

²⁴ Akta kontroli, s. 190.

²⁵ Akta kontroli, s. 115.

- *rejestr osób przeszkolonych programem autorskim Ośrodka DROGA (82 wpisy w 2019 r. i 17 w 2020 r.)*
- *rejestr świadectw ukończenia szkolenia / opinii kwalifikacyjnych (56 wpisów w 2019 r. i 22 w 2020 r.)*
- *rejestr orzeczonych przysposobień (36 wpisów w 2019 r. i 10 w 2020 r.)*
- *rejestr dzieci zgłoszonych do ośrodka adopcyjnego (64 wpisy w 2019 r. i 28 w 2020 r.)*
- *zgłoszonych ze szpitala niemowląt – dzieci przebywające pod opieką ośrodka adopcyjnego, zgłoszone do adopcji (31 wpisów w 2019 r. i 17 w 2020 r.)*
- *kwalifikacja dzieci do przysposobienia (32 wpisy w 2019 r. i 21 w 2020 r.)*
- *matek i rodzin biologicznych (42 wpisy w 2019 r. i 28 w 2020 r.)*
- *wizyty rodzin adopcyjnych z dziećmi – poradnictwo pedagogiczne (38 wpisów w 2019 r. i 51 w 2020 r.)*
- *poradnictwo psychologiczne dla rodzin adopcyjnych (99 wpisów w 2019 r. i 73 w 2020 r.)*
- *badania dzieci i obserwacja psychologiczna (25 wpisów w 2019 r. i 20 w 2020 r.)*
- *łączenia rodzeństw – zawiera dane dzieci i rodzin, do których skierowano zapytanie (11 wpisów w 2019 r. i 10 w 2020 r.)*
- *dorosłych adoptowanych, którzy kontaktowali się z Ośrodkiem w celu pomocy w poszukiwaniu rodzin biologicznych (25 wpisów w 2019 r. i 10 w 2020 r.)*
- *rozmowy informacyjne, gdzie odnotowywano pierwsze rozmowy z osobami kontaktującymi się z Ośrodkiem.*

W związku z powyższym tę część zadania oceniono: pozytywnie pomimo nieprawidłowości

II. Organizowanie szkoleń dla kandydatów oraz procedury związane z przysposobieniem przez osoby bliskie dziecku

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudnionych było 10 pracowników: dyrektor (0,5 etatu), wicedyrektor (1 etat), 5 psychologów (3 pracowników na cały etat, 1 – 0,5 etatu i 1 – 0,6 etatu), 3 pedagogów (3 etaty)²⁶. Pracownicy ośrodka posiadają kwalifikacje zgodne z art. 159 ustawy.

Ośrodek prowadził szkolenia dla kandydatów na rodziny adopcyjne na podstawie programu pn. „D.R.O.G.A. do rodzicielstwa”, zatwierdzonego na okres 5 lat decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Nr 11/2017/RA z 12 lipca 2017 r. Szkolenie podzielone było na 2 części: indywidualną, która obejmowała 15 godzin oraz warsztatową, na którą składało się 13 spotkań po 3,5 godziny²⁷. W szkoleniu uczestniczyło 8 par małżeńskich i ewentualnie 1 osoba samotna.

Dyrektor poinformowała, że w okresie objętym kontrolą nie prowadzono szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz że Ośrodek nie posiada programu szkolenia dla ww. kandydatów.

Prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń to jedno z podstawowych zadań ośrodka adopcyjnego, określone w art. 156 ust. 1 pkt 11a i 11b ustawy.

²⁶ Akta kontroli, s. 155-160.

²⁷ Akta kontroli, s. 191-218.

W myśl art. 44 ust. 1 oraz art. 97 ust. 4 pkt 2 ustawy ww. kandydaci są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny. Zgodnie z art. 44 ust. 2 ustawy program szkolenia, o którym mowa w ust. 1, zatwierdza, na okres 5 lat, na wniosek podmiotu prowadzącego szkolenie, minister właściwy do spraw rodziny. Mając na uwadze przytoczone przepisy, posiadanie przez ośrodek adopcyjny programu szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego jest obowiązkowe. Program ma określać zasady i zakres przeprowadzenia szkolenia wskazanych wyżej kandydatów i jest niezbędny w przypadku potrzeby przeprowadzenia szkolenia.

Ośrodek zgodnie z art. 161 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy prowadził rejestr osób, które ukończyły szkolenie dla kandydatów do przysposobienia dziecka pod nazwą *rejestr rodzin przeszkolonych programem autorskim DROGA*. W rejestrze wskazywano: imię i nazwisko kandydatów, adres zamieszkania, datę wstępnej oceny, termin warsztatów oraz numer świadectwa ukończenia szkolenia.

W 2019 r. odbyło się 5 szkoleń dla 82 osób. Jedno szkolenie przeznaczone było dla kandydatów do przysposobienia drugiego dziecka (18 osób). Pierwsze szkolenie w 2020 r. rozpoczęło się 30 czerwca dla grupy liczącej 17 osób²⁸.

W okresie objętym kontrolą do Ośrodka zgłosiło się 207 kandydatów, w tym 14 kandydatów, wskazanych w art. 170 ust. 1 pkt 1-3 ww. ustawy: 1 kandydat spokrewniony z dzieckiem, 10 kandydatów stanowiących rodzinę zastępczą oraz 3 rodziny, które wcześniej przysposobiły rodzeństwo dziecka zakwalifikowanego do przysposobienia²⁹.

Zgodnie z art. 172 ust. 2 ww. ustawy osoby spokrewnione lub spowinowacane, które przysposobiły rodzeństwo dziecka oraz sprawujące nad dzieckiem rodzinną pieczę zastępczą nie uczestniczyły w szkoleniu dla kandydatów do przysposobienia dziecka. Wyjątek stanowiły rodziny zastępcze, które nie przeszły szkolenia przewidzianego dla kandydatów na opiekunów zastępczych, wówczas Ośrodek zobowiązywał je do udziału w szkoleniu, które prowadzi dla kandydatów na rodziców adopcyjnych.

W przypadku wymienionych kandydatów Ośrodek nie dokonywał oceny wstępnej. Kandydaci odbywali rozmowę wstępną, składali wszystkie niezbędne dokumenty, przeprowadzano diagnozę psychologiczną i pedagogiczną uwzględniającą motywację do przysposobienia, predyspozycje osobowościowe i moralne, stan zdrowia, postawy rodzicielskie, relacje rodzinne z uwzględnieniem więzi między małżonkami, stosunek dziecka do osoby przysposabiającej. Kandydatów obowiązywał również wywiad adopcyjny, przeprowadzany w miejscu zamieszkania oraz opinia o kwalifikacjach osobistych. W przypadku rodzin zastępczych oraz rodzin chcących przysposobić rodzeństwo biologiczne adoptowanego przez nich dziecka wydawano też opinię kwalifikacyjną. Osoby bliskie dla dziecka mogły korzystać z poradnictwa i wsparcia (udzielanego na ich prośbę w okresie postadopcyjnym).

W związku z powyższym tę część zadania oceniono: pozytywnie pomimo nieprawidłowości

²⁸ Akta kontroli, s. 219.

²⁹ Akta kontroli, s. 132.

Za stwierdzone nieprawidłowości odpowiedzialność ponosi Pani, jako dyrektor Ośrodka. Przyczyną nieprawidłowości był niewystarczający nadzór nad organizacją zadań Ośrodka określonych w obowiązujących przepisach.

Na podstawie art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli i wobec stwierdzonych nieprawidłowości kieruję do Pani następujące zalecenia pokontrolne:

1. Dokonywać, w ramach procedury kwalifikacyjnej, *oceny wstępnej* wszystkich kandydatów do przysposobienia dziecka, w tym także osób spokrewnionych lub spowinowaconych z dzieckiem, rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, w których dziecko jest umieszczone oraz osób, które już przysposobiły rodzeństwo dziecka, o której mowa w art. 156 ust. 1 pkt 11 w związku z art. 170 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821).
2. Opracować program szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, niezbędny do prowadzenia szkoleń wskazanych w art. 156 ust. 1 pkt 11a i 11b ww. ustawy

Uwagi i wnioski:

1. Zmodyfikować nazwę dokumentu *Opinia kwalifikacyjna o spełnianiu przez kandydatów do przysposobienia dziecka warunków, o których mowa w art. 172 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Adopcyjnego* w taki sposób, aby nazwa oraz powołane przepisy wskazywały jednoznacznie, w jakim celu opinia została wydana.
2. Sporządzane notatki służbowe opatrywać datą powstania.
3. Na bieżąco dokumentować przekazywanie rodzinom informacji o możliwości przysposobienia dziecka, którego rodzeństwo zostało przez nich wcześniej przysposobione.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. poz. 1477) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, zgłosić do Wojewody Mazowieckiego zastrzeżenie do wydanego wystąpienia lub/i do zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na adres: Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Wydział Polityki Społecznej, plac Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa.

W przypadku nieuwzględnienia przez Wojewodę Mazowieckiego zastrzeżeń oraz w przypadku nie zgłoszenia zastrzeżeń do zaleceń, kontrolowana jednostka jest obowiązana w terminie 30 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego powiadomić wojewodę o sposobie realizacji uwag, wniosków i zaleceń.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń odpowiadając na zalecenia należy mieć na uwadze zmiany wynikające z powyższego faktu.

Jednocześnie przypominam, że w przypadku osób, które nie realizują zaleceń pokontrolnych mają zastosowanie przepisy art. 198 ww. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Aneta Pilecka-Pietrzak

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Tadeusz Wieszczyk

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Agnieszka Woźniak-Markowska

Z up. WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

Anna Olszewska
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej